

Ж.Г. АРУСТАМЯН

Музей історичних коштовностей України

СПАДЩИНА ІВАНА ВІННИКОВСЬКОГО - ВИДАТНОГО КИЇВСЬКОГО ЮВЕЛІРА XIX СТ.

Творча діяльність Івана Васильовича Вінниковського, майстра золотих і срібних справ першої половини XIX ст., відбувалася в київському срібному цеху, до якого він був переведений з цеху кушнірів. У 1826 р. він відкрив власну майстерню у кам'яному будинку по вул. Флорівська №62. Кар'єра молодого ювеліра складалась дуже вдало. У 1827 році його запросили до Києво-Софійського собору для виконання різних робіт, за які сплатили винагороду у розмірі 132 карбованців. Майстерність І.Вінниковського сподобалась церковним старостам і тому вони продовжували залучати його до реставрації старовинних церковних предметів. На протязі 1828-1931 років ювелір здійснив чищення та дрібний ремонт хрестів, лампад, євангелій, паникадил та інших виробів. В той же час він зробив нові срібні твори-шати до ікон, вінець на ікону І.Христа, срібну пластину для великого ковчега, а також сто хрестиків. Отримуючи з ризниці собору культові вироби, виконані київськими майстрами срібних справ попередньої, барочної доби, І.Вінниковський ознайомився з елементами цього стилю і вони вплинули на його подальшу творчість. В сюжетних композиціях і орнаменталі культурних речей, зроблених ювеліром у 1831-1865 роках, відчувається прагнення до пишності, урочистості та виразності всіх декоративних елементів.

До нашого часу виявлено п'ять срібних творів Івана Васильовича Вінниковського, котрі зберігаються у фондах Музею історичних коштовностей України і Національному музею образотворчого мистецтва України. Архівні документи і знайдені срібні вироби свідчать про те, що майстер переважно виконував роботи на замовлення церкви.

Високим рівнем художнього виконання відрізняються чотири срібні пластини, що прикрашали дерев'яну раку (НМОМУ, ХП-242). Привертає увагу накладка із зображенням фасаду Успенського собору на тлі величезних культових споруд Києво-Печерського монастиря.

З великою майстерністю виконано також фрагмент срібної раки, який за своїми багатофігурними композиціями схожий на українські ікони. На передньому плані пластини представлено поясне зображення Богородиці-Одигітрії. По обидві сторони від неї майстер розмістив сцени "Хрещення" і "Благовіщення" з фігурами печерських ченців Антонія та Феодосія. Гармонія і внутрішня цільність в оздобленні сюжетів свідчить про те, що замовили ці вироби представники Києво-Печерської Лаври. Лаконічна манера в художньому зображенні відчувається і в іншому виробі майстра - срібній пластинці від ковчега, створеного у 1848 році (МІКУ, ДМ-6720). Особливий інтерес викликають постаті п'яти святих на повен зріст. Незважаючи на строгу симетричність композиції, вона не справляє враження надмірної сухості, завдяки виразності, рослинного орнаменту з листя і квітів, які чітко виділяються на канфареному тлі.

Свідченням досконального знайомства ювеліра з технікою рельєфного карбування є фрагмент шати ікони із зображенням постаті Олександра Невського (МІКУ, ДМ-2340).

На відміну від попередніх творів майстра срібний потир (МІКУ, ДМ-1614) відрізняється більш скромним декором. Чаша виробу оздоблена гравірованим орнаментом у вигляді виткого пагінця з невеликим листям; піддон облямовано профільованими стрічками.

Однією з датованих робіт І.Вінниковського є срібна даросховниця 1865 р. (МІКУ, ДМ-4487). Карбовані сюжетні композиції, виразний орнамент, деякі елементи в трактуванні зображень відчують вплив стилю рококо. Можливо зробити припущення, що дарохранильниця - одна з останніх робіт І.Вінниковського. Причина такого твердження пояснюється тим фактом, що його ім'я після

1866 року не згадувалось в списках майстрів київського срібного цеху.

Іван Вінниковський залишив значно більшу спадщину, але його твори спіткала доля інших творів київських майстрів XIX ст. - вони загинули від бездушшя та зневаги до церковних цінностей протягом 1922-1923 років. Незважаючи на ці обставини є надія, що деякі невідомі нам вироби досі зберігаються в музеях країни, очікуючи свого часу для вивчення.

ВОЛКОВИНСКАЯ Е.А.

Музей исторических драгоценностей Украины

РИМОНИМЫ ИЗ КОЛЛЕКЦИИ МУЗЕЯ ИСТОРИЧЕСКИХ ДРАГОЦЕННОСТЕЙ УКРАИНЫ

Коллекция иудаики Музея исторических драгоценностей Украины насчитывает окло 400 предметов. Среди них достойное место занимает группа римонимов, их в коллекции 47 экземпляров. Из них парных 18, в единичном экземпляре - 11.

Группа римонимов датируется XIX - нач. XX вв., выполнены они на территории Австро-Венгрии, Польши (в составе России), России, Украины.

Самый ранний римоним датирован 1834 г., выполнен в Житомире.

Отдельную группу составляют 3 пары римонимов, выполненные в 1845, 1858, 1870 гг. в Вене.

Другую группу составляют римонимы, выполненные на территории Польши, входящей в состав России. Среди них римоним работы варшавского мастера, специализировавшегося на производстве еврейских культовых предметов, А.Ридла.

В коллекции выделяются римонимы, выполненные мастерами Житомища в XIX в. Житомирские ювелиры выполняли римонимы в виде колонн разных конфи-